

פרשת בשלח

שיאה של פרשתנו בשירת היס בה הודו משה ובני ישראל על הנס הגדול של קריעת ים סוף. בסופה של השירה מתווה משה את המטרה של יציאת מצרים וקריעת ים סוף "תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ד' כוננו ידיך" – להגיע לארץ ישראל ולבנות בה את בית הבחירה.

יש כאן ביטוי מיוחד "מקדש ד' כוננו ידיך", וכפי שמבאר רש"י: "המקדש אשר כוננו ידיך". וצריך להבין הלא מצוות בניית בית המקדש מוטלת עלינו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', אם כן מהו 'כוננו ידיך'?

רש"י מביא כאן את דברי המדרש במכילתא: "חביב בית המקדש, שהעולם נברא ביד אחת שנאמר 'אף ידי יסדה ארץ', ומקדש בשתי ידיים ואמתי יבנה בשתי ידיים בזמן שיהי ימלוד לעולם ועדי לעתיד לבא שכל המלוכה שלו."

לכאורה כוונת המדרש שבית המקדש בעתיד יבנה בידי שמים?

וכן מצינו במסכת ראש השנה דף ל' דנה הגמ' בצורך לאסור חדש ביום ט"ז בניסן מא יבנה המקדש ביום ט"ו, שואל שם רש"י הלא אין בונים ביו"ט ולא בלילה, ומתריך: "הני מילי בידי אדם אבל בניין העתיד לבא בידי שמים הוא."

לעומת זאת בכתובות דף ה' נדרש הפסוק אחרת: "דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב 'אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה ארץ' ואילו במעשיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ד' כוננו ידיך". וביאר רש"י שם 'מקדש מעשה ידי צדיקים הוא'.

בפשוטו דרש את הפסוק אחרת מהמדרש הנ"ל וסובר שבית המקדש יבנה בידי אדם.

בשו"ת 'משנה שכיר' לקדוש הרב ישכר שלמה טייכטל הי"ד ח"א סימן ל"ד, שזו מחלוקת בין בר קפרא למכילתא, וע"פ זה כתב ליישב את הרמב"ם שפסק בהל' מלכים מלך המשיח יבנה את בית המקדש, שפסק כבר קפרא ולא כסוגיא בראש השנה הנ"ל.

אמנם בכתבים שמצאו מדברי הקדוש הנ"ל שכתב בסוף ימיו [ונדפסו בספר משנה שכיר על התורה], מאריך להוכיח ממקורות רבים שתחילת הבניין מוטלת עלינו, ומה שכתוב שיבנה בידי שמים הוא השלמת הבניין לאחר השתדלותנו. וע"פ זה ביאר שאין כלל מחלוקת בין המכילתא לדברי בר קפרא, כי שני הדברים אמת בית המקדש הוא גם מעשה צדיקים וגם מעשה שמים.

לפי זה ההשתדלות על הבניין ללמוד את מסכת מידות, ובוודאי ללמוד את סדרי העבודה, מוטלת עלינו, והיא בכלל מצוות 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.